

CZU: 347.922:347.95

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.5795792>

CONTESTAREA, ANULAREA ȘI SUBSTITUIREA MĂSURILOR DE ASIGURARE A ACȚIUNII CIVILE

Veaceslav BOTNARI

Universitatea de Stat din Moldova

Măsurile de asigurare a acțiunii civile constau dintr-o serie de acțiuni procesuale aplicate de instanță, al căror scop este asigurarea executării unei hotărâri judecătorești definitive. Aceste măsuri, fiind uneori dispuse greșit, fie deoarece nu își mai realizează scopul, pot fi subiect al contestațiilor din partea persoanelor interesate.

Cuvinte-cheie: drepturi civile, măsuri de asigurare a acțiunii civile, interdicție, recurs, hotărâre, instanță.

APPEAL, CANCELLATION AND REPLACEMENT OF PROVISIONAL REMEDIES IN CIVIL LAWSUITS

Provisional remedies in civil lawsuits consists of a number of procedural measures with the purpose of safeguarding the effective enforceability of a judgment if the plaintiff's claims are recognised eventually. These measures, sometimes being wrongly ordered, or because they no longer achieve their purpose, may be subject of appeals from interested parties.

Keywords: civil rights, provisional remedies in civil lawsuits, interdiction, appeal, judgement, trial.

Mijlocul de bază predestinat pentru apărarea de către stat a drepturilor civile, libertăților și intereselor legitime ale persoanelor este acțiunea civilă.

Acțiunea, în sens larg, reprezintă totalitatea mijloacelor procesuale prin care o persoană își satisface drepturile civile subiective, inclusiv măsurile asigurătorii [1, p.228]. În mod similar se expune și judecătorul de la Curtea Constituțională a României Ciobanu Viorel Mihai: „Protecția drepturilor subiective se realizează prin intermediul a trei căi formale, și anume – procedura de judecată, executarea silită și diverse măsuri asigurătorii și preventive, care toate la un loc constituie, după cum se știe deja, acțiunea civilă” [2, p.60-61]. Adresându-se într-o instanță judiciară, persoana dorește, în primul rând, restabilirea drepturilor sale, ceea ce uneori poate fi imposibil fără asigurarea acțiunii civile intentate. Asemenea situații apar atunci când, fiind citate într-o procedură judecătorească, unele persoane sunt de rea-credință și, prin acțiunile lor, fac ca reclamantul să nu mai poată fi repus în drepturi. În asemenea circumstanțe, reclamantul poate înainta către instanța de judecată o cerere, prin care să solicite asigurarea acțiunii civile intentate, prin aplicarea anumitor măsuri care ar împiedica pârâtul să împiedice repunerea sa în dreptul invocat.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului a stabilit în jurisprudența sa [3], încă în anul 1979, că aceasta nu garantează drepturi teoretice sau iluzorii, ci drepturi eficiente și practice. La fel tinde să exceleze și justiția națională. Prin hotărârea sa, o instanță trebuie să acorde persoanei posibilitatea reală și efectivă de a-și realiza dreptul. Manifestul expus de Curtea Europeană a Drepturilor Omului ar putea servi drept vital suport pentru argumentarea necesității instituției asigurării acțiunii civile; or, deseori, anume această instituție asigură drepturi eficiente și realizabile, și nu doar unele teoretice sau iluzorii.

Instituția asigurării acțiunii are drept scop garantarea executării unei hotărâri definitive într-o anumită cauză civilă. Hotărârea judecătorească și modul de executare a acesteia sunt condiționate de acțiunea civilă adusă în fața instanței, iar mai exact – de obiectul acesteia. Măsurile de asigurare urmează să fie în concordanță cu obiectul acțiunii. În consecință, instanța va aplica diferite măsuri de asigurare a acțiunii sau o combinație din câteva măsuri de asigurare, în dependență de pricina concretă, cu condiția ca acestea să corespundă obiectului acțiunii și să favorizeze atingerea scopului – garantarea executării efective a unei hotărâri definitive.

Având în vedere caracterul urgent al măsurilor de asigurare, acestea, de regulă, se dispun în lipsa participanților la proces, instanța fiind ținută să examineze cererea de asigurare a acțiunii în ziua parvenirii ei.

Dat fiind faptul prezenței factorului uman, dar și al intereselor opuse în cazul unei cauze judiciare, se poate întâmpla ca instanța de judecată, contrar normelor legale, să aplice sau să respingă aplicarea anumitor măsuri de asigurare, fie să le aplice fiind dusă în eroare de solicitant. Nu trebuie să uităm că o măsură de asigurare a acțiunii reprezintă întotdeauna o ingerință în drepturile și libertățile persoanei în privința căreia aceasta a fost dispusă.

Astfel, legea procesual civilă prevede o serie de instrumente care pot fi utilizate de participanții interesați pentru a înceta efectele juridice ale unei măsuri de asigurare instituite de instanță, fie pentru a obține aplicarea unor măsuri de asigurare a acțiunii care inițial a fost respinsă de instanță.

În această ordine de idei, participantul interesat, de regulă, persoana în privința căreia a fost aplicată măsura de asigurare, este în drept să conteste încheierea prin care instanța de judecată s-a expus asupra unei cereri de asigurare a acțiunii cu recurs în conformitate cu art.181 alin.(1) din Codul de procedură civilă (în continuare – CPC RM) [4], care prevede că „încheierea privind asigurarea sau neasigurarea acțiunii poate fi atacată cu recurs.”

Condițiile privind depunerea și examinarea recursului declarat împotriva încheierii privind asigurarea sau neasigurarea acțiunii sunt reglementate de Capitolul XXXVIII din Codul de procedură civilă cu derogările expuse în secțiunea 1 a acestui capitol și nu constituie obiect de studiu al prezentului articol, astfel încât în continuare vom analiza doar elementele specifice contestării încheierilor de asigurare a acțiunii și efectele acestei proceduri asupra asigurării acțiunii.

Astfel, trebuie să pornim de la premisa că pentru a contesta cu recurs trebuie să existe o încheiere a instanței ce examinează cauza. După cum menționează Curtea Supremă de Justiție a Republicii Moldova în pct.39 al Hotărârii explicative a Plenului nr.32 din 24.10.2003 [5], această încheiere poate fi: de admitere a cererii de asigurare a acțiunii; de respingere a cererii de asigurare a acțiunii; de anulare a măsurilor de asigurare a acțiunii; de substituie a unei forme de asigurare a acțiunii cu alta. Așa cum reiese din Hotărârea citată, dar și din interpretarea oferită în Recomandarea Curții Supreme de Justiție nr.35 din 19 martie 2013 [6], pe lângă aceste încheieri expres enumerate pot fi contestate cu recurs și încheierile privind refuzul de a anula măsurile de asigurare sau refuzul de a substitui măsurile de asigurare a acțiunii. O asemenea concluzie este susținută și prin faptul că în situația în care substituirea este cerută de reclamant, deoarece obiectul asupra căruia s-a aplicat inițial măsura de asigurare a dispărut, atunci solicitarea privind substituirea poate fi privită ca o solicitare privind anularea măsurilor de asigurare aplicate asupra unui obiect și solicitarea de asigurare a acțiunii prin aplicarea măsurilor asupra unui alt obiect. Astfel, în esență, respingerea solicitării de substituie a măsurilor de asigurare reprezintă o respingere a cererii privind asigurarea acțiunii; or, anterioara măsură dispusă de instanță este caducă.

După cum am menționat mai sus, de regulă, cererile privind asigurarea acțiunii se depun în scris, în afara ședințelor de judecată și, respectiv, instanța le examinează în ziua depunerii fără audierea participanților, astfel încât aceștia află despre examinarea unei asemenea cereri și emiterea unei încheieri ulterior pronunțării ei. Din acest motiv, art.181 alin.(2) CPC RM prevede expres: „*Dacă încheierea de asigurare a acțiunii a fost emisă fără știrea recurentului, termenul de depunere a recursului se calculează din ziua în care persoana interesată a aflat despre pronunțarea încheierii*”.

Potrivit regulii generale aplicabile procedurii de recurs împotriva încheierilor expusă la art.425 CPC RM, „*termenul de declarare a recursului împotriva încheierii este de 15 zile de la comunicarea încheierii*”.

Aceste două norme, deși sunt asemănătoare, utilizează, totuși, cel puțin ca construcție semantică, două sintagme diferite care determină începutul curgerii termenului, și anume: „*a aflat despre pronunțarea încheierii*” și „*de la comunicarea încheierii*”, ceea ce ne determină să analizăm în detaliu cele două noțiuni folosite de legiuitor pentru a înțelege dacă modalitatea expusă la art.181 alin.(2) CPC RM este sau nu identică cu cea de la art.425 din același Cod.

La o interpretare literală, putem conchide că „*de la comunicarea încheierii*” ar presupune că persoana interesată ia cunoștință de conținutul încheierii, pe când „*a aflat despre pronunțarea încheierii*” se rezumă la ceea ce persoana a aflat doar despre faptul emiterii/pronunțării unei asemenea încheieri, iar până la comunicarea încheierii integrale ar putea să mai dureze o anumită perioadă de timp. Totuși, interpretarea *ad litteram* în cel de-al doilea caz ar fi cel puțin neechitabilă; or, informația despre emiterea unei încheieri în lipsa soluției propuse prin această încheiere și în lipsa argumentelor pe care aceasta s-a bazat determină imposibilitatea declarării unui recurs care, printre altele, trebuie să conțină și temeuri. Pe de altă parte, recursul împotriva încheierii poate fi declarat și nemotivat, iar ulterior, după ce s-a luat cunoștință de conținutul încheierii, să fie completat cu motive de fapt și de drept. În acest caz, instituirea unui termen mai scurt pentru contestarea încheierilor privind asigurarea acțiunii (în sens larg) ar subscrie caracterului urgent al măsurilor de asigurare.

La aplicarea metodei istorice, constatăm că anterior, până la 28.04.2017, când au intrat în vigoare modificările operate prin Legea nr.191 din 23.09.2016, art.425 CPC RM prevedea că „*termenul de declarare a*

recursului împotriva încheierii este de 15 zile de la pronunțarea ei". Dacă participantul la proces este prezent la pronunțarea unei încheieri, acesta cunoaște conținutul încheierii și poate exercita pe deplin, în cunoștință de cauză calea de atac împotriva acesteia. În aceste condiții, norma specială de la art.181 alin.(2) CPC RM oferea participantului la proces, care nu era prezent la pronunțarea încheierii, garanții suplimentare apărării drepturilor sale, și anume – un termen mai mare decât cel prevăzut de norma generală. Astfel, putem înțelege că sintagma diferită utilizată în art.181 alin.(2) față de cea utilizată în art.425 CPC RM se datorează nu intenției legiuitorului de a urgenta acțiunile participanților la proces în cazul contestării încheierilor privind asigurarea acțiunii, ci, din contra, oferirii unui termen suplimentar față de termenul prevăzut pentru contestarea altor încheieri.

În aceste condiții ne permitem să concluzionăm că interpretarea *ad litteram* a art.181 alin.(2) CPC RM nu subscrie intenției legiuitorului și că sintagma „*a aflat despre pronunțarea încheierii*” folosită în art.181 alin.(2) CPC RM urmează a fi înțeleasă în sensul că participantul a luat cunoștință de încheierea privind asigurarea acțiunii pe care intenționează să o conteste.

Un alt aspect al contestării încheierii privind asigurarea sau neasigurarea acțiunii este efectul suspensiv diferențiat pe care îl are recursul în dependență de conținutul încheierii recurate. Conform art.435 CPC RM, recursul este, de regulă, o cale de atac nesuspensivă de executare, cu excepțiile prevăzute de lege. În privința recursului asupra încheierii de admitere a cererii privind asigurarea acțiunii, această regulă este confirmată de prima propoziție de la art.181 alin.(2) CPC RM. Situația este însă diferită în privința recursului asupra încheierii de anulare sau substituie a măsurilor de asigurare, pentru care legea prevede expres în cea de-a doua propoziție din alin.(3) art.181 CPC RM că *recursul împotriva încheierii de anulare a măsurilor de asigurare a acțiunii sau de substituie a unei forme de asigurare cu o alta suspendă executarea încheierii*. Vrem să menționăm că logica legiuitorului în această chestiune este de a menține măsurile de asigurare instituite până când nu va fi stabilit printr-un act judecătoresc definitiv necesitatea anulării sau modificării acestora. O asemenea reglementare este binevenită, întrucât exclude, pe cât este posibil, posibilitățile părților de a beneficia cu rea-credință de erorile judiciare.

O altă modalitate prin care participanții la proces pot să înceteze aplicarea măsurilor de asigurare dispuse de instanță este anularea măsurilor de asigurare a acțiunii, prevăzută la art.180 CPC RM. Potrivit alineatului (1) al acestui articol, anularea măsurilor de asigurare se soluționează de instanța care le-a ordonat ori care are cauza în procedură (de ex., măsurile au fost ordonate de judecătoria, iar cauza deja se află în ordine de apel la Curtea de Apel). Urmează a fi menționat faptul că anularea măsurilor de asigurare nu reprezintă o contestare a acestora. Cu alte cuvinte, solicitantul nu pune la dubiu legalitatea și temeinicia măsurilor instituite. În acest sens, solicitarea de anulare a măsurilor se aseamănă mai curând cu o procedură de revizuire a acestei încheieri în virtutea unor noi circumstanțe. Pentru clarificare, putem afirma că recursul împotriva unei încheieri privind asigurarea acțiunii ar putea fi corect respins, dar, în același timp, solicitarea de anulare a acestor măsuri ar putea fi la fel de corect admisă. Această aparentă disensiune se datorează faptului că la examinarea recursului urmează a fi verificată legalitatea și temeinicia actului contestat având în vedere situația existentă la data emiterii lui. În același timp, la anularea măsurilor de asigurare se ține cont de evoluția ulterioară a situației, care evident ar putea duce la o altă concluzie privind necesitatea menținerii măsurilor de asigurare. Un exemplu elocvent în acest sens este situația cauzei judiciare *GA vs M* pe rolul Judecătoriei Chișinău [7], în care inițial instanța a dispus aplicarea sechestrului pe conturile bancare ale pârâtului, deoarece existau dubii rezonabile privind solvabilitatea acestuia și, respectiv, exista pericolul real că o eventuală hotărâre de admitere a acțiunii să fie imposibil de executat. Recursul declarat de M împotriva încheierii respective a fost respins de Curtea de Apel. Ulterior, însă, după remedierea deficiențelor de solvabilitate, instanța de fond, la cererea pârâtului, a anulat măsurile de asigurare, deoarece motivele aplicării lor au dispărut.

Deși legea nu prevede expres motivele pentru care poate fi solicitată anularea măsurilor anterior dispuse, putem conchide că această solicitare poate surveni în situația când dispăre necesitatea asigurării acțiunii *per se*, fie când, datorită modificării obiectului sau a cuantumului pretențiilor, obiectul acțiunii nu mai este în concordanță cu măsura de asigurare.

Spre deosebire de solicitarea de asigurare a acțiunii, cererea de anulare a măsurilor de asigurare a acțiunii se examinează doar în ședință de judecată (cu condiția că această cauză se examinează în ședință cu participarea participanților). O asemenea abordare diferențiată este justificată prin faptul că asigurarea acțiunii este un instrument care trebuie aplicat urgent, deoarece el urmează să contracareze un eventual comportament de

rea-credință al părâtului care ar face imposibilă executarea unei hotărâri de admitere a acțiunii. În același timp, anularea măsurilor de asigurare, deși urmează să înlăture o ingerință necuvenită în drepturile solicitantului, nu comportă același grad de urgență, și examinarea ei nu urmează a fi făcută unipersonal de judecător, ci doar într-un termen rezonabil, care, de obicei, este următoarea ședință de judecată.

Instanța de judecată, examinând cererea de anulare a măsurilor de asigurare, o poate respinge sau o poate admite total sau parțial. Situația din urmă este viabilă mai ales atunci când reclamantul diminuează cuantumul pretențiilor sale.

Considerăm oportun să punem în discuție o anumită situație care aparent reprezintă o eludare a prevederilor legale referitoare la contestarea încheierii privind aplicarea măsurilor de asigurare. Astfel, atunci când la cererea reclamantului a fost aplicată măsura de asigurare a acțiunii cu privire la care părâtul a omis termenul de contestare, acesta înaintează cerere de anulare a măsurii de asigurare, iar ulterior contestă încheierea prin care se respinge solicitarea sa de anulare a măsurii de asigurare. Aparent, părâtul reușește, deși indirect, să conteste încheierea de aplicare a măsurilor de asigurare chiar și omițând termenul de atac. Totuși, așa cum am menționat *supra*, trebuie să facem distincție între temeiurile de recurs împotriva încheierii privind asigurarea acțiunii și temeiurile de anulare a unei asemenea încheieri. Astfel, în situația descrisă, cererea de recurs care nu a fost depusă din cauza omiterii termenului ar fi vizat ilegalitatea aplicării măsurilor de asigurare având în vedere situația la data emiterii încheierii. Cererea de anulare a măsurilor de asigurare nu poate fi înaintată pentru aceleași temeiuri, ci pentru cazul în care situația de la data emiterii încheierii și până la data depunerii cererii de anulare s-a modificat. Dacă situația nu s-a schimbat, iar cererea de anulare a măsurilor de asigurare este depusă pentru a exercita un recurs camuflat împotriva încheierii de asigurare a acțiunii, atunci o asemenea cerere trebuie respinsă. Recursul ulterior declarat împotriva încheierii prin care s-a respins cererea de anulare a măsurilor dispuse de asemenea va trebui respins, deoarece cererea de anulare a fost corect respinsă, având în vedere că ea s-a bazat pe motive neconforme unei asemenea solicitări.

Justițiabilii, dar și practicienii, întâmpină uneori dificultăți în aplicarea și interpretarea prevederilor art.180 alin.(2¹) CPC RM, astfel încât le vom supune unei analize în cele ce urmează. Potrivit normei menționate, instanța de judecată va dispune anularea măsurilor de asigurare a acțiunii odată cu pronunțarea asupra fondului printr-o hotărâre de respingere a acțiunii. Astfel, instanța de judecată, atunci când pronunță o hotărâre de respingere a acțiunii într-o cauză în care a asigurat acțiunea, urmează ca prin aceeași hotărâre să anuleze măsurile de asigurare anterior dispuse. În același alineat se indică că reglementările referitoare la caracterul definitiv al actului judecătoresc prin care se soluționează fondul sunt aplicabile integral și asupra prevederilor referitoare la măsurile de asigurare. Pentru interpretarea corectă a acestei din urmă propoziții trebuie să examinăm art.254 și 255 CPC RM, potrivit cărora rămân definitive hotărârile pronunțate de judecătorii, supuse apelului, după examinarea cauzei în apel. Respectiv, în măsura în care hotărârea pronunțată, inclusiv partea ce privește anularea măsurii de asigurare, a fost contestată cu apel, aceasta nu este definitivă. În continuare, art.255 CPC RM prevede că „*hotărârea judecătorească se execută, în modul stabilit de lege, după ce rămâne definitivă, cu excepția cazurilor de executare imediată după pronunțare*”. Având în vedere că în situația abordată hotărârea nu este definitivă, aceasta nu este executorie, inclusiv nu este executorie nici în partea în care se anulează măsura de asigurare. Pentru integritatea acestei explicații vom aborda și sintagma „*cu excepția cazurilor de executare imediată după pronunțare*” pentru a exclude situația în care anularea măsurii de asigurare trebuie executată imediat. Astfel, vom reveni la art.180 CPC RM, care la alin.(2) prevede că „*recursul împotriva încheierii de anulare a măsurilor de asigurare a acțiunii sau de substituire a unei forme de asigurare cu o alta suspendă executarea încheierii*”. Rezultă că atunci când încheierea de anulare a măsurilor de asigurare a acțiunii este contestată, aceasta din urmă se suspendă. Deci, anularea măsurilor de asigurare nu este un act de dispoziție care se execută imediat, ci doar atunci când nu este contestat sau când a fost menținut în urma exercitării căilor de atac. La fel considerăm oportun să identificăm și calea de atac care urmează a fi exercitată în privința anulării măsurilor de asigurare dispuse conform art.180 alin.(2¹) CPC RM. Unii practicieni insistă că, în virtutea faptului că anularea măsurilor de asigurare se dispune prin încheiere (așa cum rezultă din art.180 CPC RM), atunci, chiar dacă aceasta este inserată într-o hotărâre asupra fondului, partea ce privește anularea măsurilor de asigurare este tot o încheiere și, respectiv, urmează a fi contestată separat în conformitate cu normele privind recursul împotriva încheierilor, în special făcând referire la termenul de contestare de 15 zile. În ceea ce ne privește, avem o altă opinie care, în viziunea noastră, este susținută normativ de conținutul ultimei propoziții de la art.180 alin.(2¹) CPC RM coroborat cu art.254 alin.(1) CPC RM. Din art.180 alin.(2¹)

CPC RM rezultă fără echivoc că reglementările referitoare la caracterul definitiv al actului judecătoresc prin care se soluționează fondul sunt aplicabile integral și asupra prevederilor referitoare la măsurile de asigurare. Deci, chiar și dacă am admite că partea din hotărâre ce vizează anularea măsurilor de asigurare este tot o încheiere, oricum aceasta ar rămâne definitivă în condițiile în care rămâne definitivă o hotărâre. Potrivit art.254 alin.(1) CPC RM, hotărârea judecătorească rămâne definitivă dacă este supusă apelului după examinarea cauzei în apel. Respectiv, partea din hotărâre ce vizează anularea măsurilor de asigurare va rămâne definitivă, dacă va fi supusă apelului, doar după ce va fi examinată în apel. Astfel, împotriva acestei părți din hotărâre urmează a fi exercitat tot apel cu toate cerințele prevăzute de lege în privința sa, inclusiv termenul de exercitare.

În finalul abordării acestei instituții dorim să scoatem în evidență un temei legal obligatoriu de anulare a măsurilor de asigurare care operează prin voința părâtului. Acesta este prevăzut la art.179 alin.(3) CPC RM: „În cazul asigurării acțiunii prin care se cere plata unei sume, părâtul este în drept ca, în locul măsurilor de asigurare luate, să depună pe contul de depozit al instanței suma cerută de reclamant”. Situația descrisă în norma citată, deși este expusă la articolul care reglementează substituirea măsurii de asigurare, reprezintă, de fapt, un temei de anulare a măsurilor de asigurare instituite; or, depozitul la contul instanței nu reprezintă o altă măsură de asigurare cu care se înlocuiește măsura anterioară.

În continuare, vom aborda și posibilitatea substituirii unei forme de asigurare a acțiunii printr-o altă formă reglementată în art.179 CPC RM.

Pe parcursul examinării cauzei se pot schimba anumite circumstanțe care să determine ca măsurile de asigurare a acțiunii luate să fie inoperante sau inutile. Pentru aceste cazuri legea a prevăzut modalitatea de substituire a măsurilor de asigurare a acțiunii. Preliminar, opinăm că sintagma „*substituirea unei forme de asigurare a acțiunii printr-o altă formă*” urmează a fi interpretată în sens larg. Interpretarea *ad litteram* a noiei ar face ca acest instrument să devină unul rigid și inaplicabil în majoritatea cauzelor. Respectiv, considerăm că nu urmează să înțelegem doar înlocuirea tipului măsurii dispuse cu un alt tip (de exemplu, substituirea sechestrului aplicat asupra unui bun cu suspendarea efectelor actului translativ de proprietate privind acest bun), ci faptul că instanța poate modifica doar obiectul asupra căruia s-a dispus măsura de asigurare (de exemplu, sechestrul asupra automobilului se substituie cu sechestrul asupra mijloacelor bănești din conturile bancare).

Astfel, dacă într-o anumită cauză bunul asupra căruia a fost aplicat, de către instanță, sechestrul a pierit, va fi necesară modificarea obiectului asupra căruia se aplică măsura de asigurare. Aceeași soluție operează și pentru situația când sechestrul inițial aplicat poate fi înlocuit cu sechestrul asupra unor alte bunuri în ordinea prevăzută la art.176 alin.(1) CPC RM.

Cererea privind substituirea unei forme de asigurare a acțiunii printr-o altă formă se examinează similar cu cererea privind anularea măsurilor de asigurare, motiv din care nu vom relua cele expuse mai sus la acest subiect.

Atât art.179, cât și art.180 CPC RM prevăd că substituirea și anularea măsurilor de asigurare a acțiunii poate fi dispusă la cererea participanților la proces. În acest mod s-a expus și Curtea Supremă de Justiție în cauza *Smart Developers LTD către Alexei Moskoviciov, Valeriu Grigoriu, Taras Onufreici* [8], în care a casat încheierea Curții de Apel, deoarece aceasta din oficiu a anulat măsurile de asigurare dispuse în respectiva cauză.

Totuși, considerăm că ambele instituții ar trebui să fie pasibile de aplicare și de către instanța de judecată din oficiu fără ca să existe o cerere în acest sens. Un exemplu în acest sens poate servi situația când instanța a constatat că a dispus aplicarea sechestrului asupra unui bun, în privința căruia nu există probe că ar aparține părâtului. În opinia noastră, limitarea instanței ar diminua din rolul diriguitor al acesteia. Nu trebuie să uităm că anularea măsurilor de asigurare sau substituirea lor se realizează în ședință de judecată cu înștiințarea participanților la proces, motiv din care participanții vor avea posibilitatea să convingă instanța despre necesitatea menținerii măsurilor existente. În fine, măsurile de asigurare a acțiunii dispuse de instanță vizează nu doar interesul privat al persoanei în beneficiul căreia ele au fost dispuse sau disconfortul persoanei în privința căreia ele au fost aplicate, ci și interesul general al justiției ca toate hotărârile instanțelor judecătorești să fie pasibile de executare și real executate, considerent din care putem afirma că instanța trebuie să manifeste diligență și, în virtutea rolului său diriguitor, să acționeze din oficiu atunci când aceasta este necesar. Pentru a nu asista în continuare la soluții precum cele sus-citate, considerăm oportun ca legiuitorul să prevadă expres dreptul instanței de a pune în discuție din oficiu chestiunea anulării măsurilor de asigurare.

Potrivit pct.39 din Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție nr.32 din 24.10.2003, *substituirea unei forme de asigurare a acțiunii printr-o altă formă se examinează de aceeași instanță de judecată care a aplicat prima formă*. Totuși, considerăm că substituirea se va face de instanța în a cărei gestiune se află cauza ca și în cazul anulării măsurilor de asigurare. Pentru a justifica această opinie, aducem drept exemplu situația în care necesitatea substituirii măsurii de asigurare aplicate de judecătoria apare în procedura de examinare a apelului. În acest caz, instanța de apel nu va fi obligată să transmită dosarul către judecătoria pentru ca aceasta să examineze cererea de substituție, ci va examina ea însăși cererea de substituție, emițând încheierea corespunzătoare. În scopul evitării unor interpretări contrare, ar fi benefică o intervenție legislativă în acest sens.

Concluzii

În lumina tuturor abordărilor expuse în prezentul studiu, constatăm necesitatea unor intervenții legislative care să prevadă dreptul instanței de a pune în discuție din oficiu chestiunea anulării măsurilor de asigurare și faptul că substituția măsurilor de asigurare se examinează de către instanța care le-a dispus sau care are în examinare cauza.

La fel putem afirma că, în pofida unor dificultăți de interpretare, instrumentele puse la dispoziția justițiabililor atât pentru a asigura acțiunea, cât și pentru a interveni cu modificări la măsurile deja dispuse, sunt variate și suficiente, rămânând ca practicienii și instanțele de judecată să contribuie la soluții și interpretări uniforme pentru a oferi previzibilitate și certitudine actului de justiție.

Referințe:

1. MĂGUREANU, F. *Drept procesual civil*. București: Universul Juridic, 2015.
2. CIOBANU, V.M. *Tratat teoretic și practic de procedură civilă*. Vol.II. București: Național, 1996.
3. Curtea Europeană a Drepturilor Omului, *Cauza Airey vs. Irlanda* (cererea nr.6289/73) Hotărârea din 09.10.1979, Disponibil:<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22%3A%2226289%2F73%22%2C%22documentcollectionid%22%3A%22GRANDCHAMBER%22%2C%22CHAMBER%22%2C%22itemid%22%3A%22001-57420%22%7D> [Accesat: 29.09.2021]
4. Codul de procedură civilă al Republicii Moldova, nr.225-XV din 30.05.2003. Republicat în: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr.285-294.
5. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.32 din 24.10.2003 cu privire la aplicarea de către instanțele judecătorești a legislației ce reglementează asigurarea acțiunii la judecarea cauzelor civile Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=345 [Accesat: 29.09.2021]
6. Recomandarea Curții Supreme de Justiție nr.35 din 19 martie 2013 Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_rec_csj.php?id=53 [Accesat: 29.09.2021]
7. Cauza civilă *GA vs M*, la moment pendinte pe rolul Judecătoriei Chișinău.
8. Decizia Curții Supreme de Justiție din 12 mai 2017 în cauza nr.2r-290/17 Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_civil.php?id=36408 [Accesat: 29.09.2021]
9. FILINCOVA, S., BELEI, E. Asigurarea acțiunii. În: *Manualul judecătorului pentru cauzele civile* /Coord. M.Poalelungi, E.Belei, I.Sîrcu. Chișinău: Tipografia Centrală, 2013.

Date despre autor:

Veaceslav BOTNARI, magistru în drept, lector, Facultatea de Drept, Universitatea de Stat din Moldova.

E-mail: vbotnari@mail.ru

ORCID: 0000-0002-9251-8880

Prezentat la 01.10.2021